

УДК 323.39:329:316.3/4

О. М. МИХАЛЬОВ,
аспірант кафедри суспільного розвитку
і суспільно-владних відносин, Національна академія
державного управління при Президентіві України

ПАРТІЙНА ЕЛІТА ТА СУЧАСНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ПРОСТІР: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ

Досліджено процес формування та функціонування сучасної партійної еліти в системі державотворення. Визначено основні складові державотворчого процесу та роль у ньому еліт, а також вказано на пріоритетні напрями сучасного державного будівництва і формування системи ефективного публічного управління.

Ключові слова: еліта, партійна еліта, соціум, соціальний простір, держава, система, соціальна система, парламент, нове мислення, інтелект нації, цивілізаційний вибір.

O. M. MIKHALOV,

Post-graduate student, of the department of social development and public-rower relations, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

PARITIVE ELITE AND MODERN PARTICIPANTS SOCIAL SPACE: RELATIONSHIP BETTER

The process of formation and functioning of the modern party elite in the system of state formation is explored. The main components of the state-building process and the role of the elite in it are determined, as well as the priority directions of modern state construction and the formation of an effective public administration system.

Key words: elite, party elite, social, social space, state, system, social system, parliament, new thinking, nation's intelligence, civilizational choice.

O. M. МИХАЛЕВ,

аспірант кафедри общественного развития и общественно-властных отношений, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

ПАРТИЙНАЯ ЭЛИТА И СОВРЕМЕННОЕ СОЦИАЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО: СООТНОШЕНИЕ ПОНЯТИЙ

Исследован процесс формирования и функционирования современной партийной элиты в системе государственного строительства. Определены основные составляющие процесса создания государства и роль в нем элит, а также указано на приоритетные направления современного государственного строительства и формирования системы эффективного публичного управления.

Ключевые слова: элита, партийная элита, социум, социальное пространство, государство, система, социальная система, парламент, новое мышление, интеллект нации, цивилизационный выбор.

Постановка проблеми. У сучасній Україні спостерігається різке зниження ефективності управління. Один із факторів, який справляє серйозний вплив на процеси державотворення, – це глобальні кризові явища, зумовлені тенденціями загального розвитку людства. Про це неодноразово заявлялося на міжнародних конференціях (Ріо 92, Ріо +15 та Ріо +20), відмічаючи пріоритети і напрями сталого розвитку [1]. Також існує низка інших факторів, пов'язаних із професійною підготовкою еліти, а також із процесами, що впливають на їх формування та функціонування. На превеликий жаль, у вищій ешелони владних структур потрапляють люди без необхідних знань та вмінь, за допомогою яких вони могли б виконувати функції управління. У новопризначених бракує не тільки теоретичної підготовки, а навіть відсутній практичний досвід у цьому виді соціальної діяльності. Така прикра властивість сучасності особливо яскраво проявляє себе при системно-аналітичному дослідженні вказаних процесів, з урахуванням ієрархічних закономірностей складних систем. Недотримання законів ієрархії, невідповідність рівня підготовленості формальному статусу призводять до різкого зниження якості управління з подальшою дезорганізацією всієї соціальної системи до повного її руйнування.

© Міхальов О. М., 2017

Спроби влади знайти прийнятне рішення з метою стабілізації ситуації ні до чого не призводять. Ці тенденції тільки посилюються, і все очевиднішим стає те, що розв'язувати сучасні завдання соціального будівництва за допомогою старого інструментарію стає все важче.

З огляду на глобальні тенденції перед державою стоїть надскладна проблема – формування нової високоінтелектуальної еліти, здатної ефективно реалізовувати сучасні завдання розбудови держави та управління нею. Розв'язання цієї проблеми сучасності, як правило, пов'язано або з реформуванням старої системи, що потребує менше затрат на початковому етапі, але менш ефективного в подальшому, або пов'язано з побудовою нової, що на початковому етапі може бути більш витратним, але гарантовано набагато ефективнішим у майбутньому. У зв'язку з цим виникає завдання пошуку методів, придатних для аналізу й опису складних соціальних об'єктів та явищ, що відбуваються в ньому. З огляду на рекомендації американського соціолога К.Бейлі [2], в дослідженні будемо застосовувати новітні методи системного аналізу [3].

Із позицій системних методів необхідно (дослідивши сучасний соціальний простір) виділити базові складові цього об'єкта: стійкі держави, перехідні, ті, що формуються, та інші, а також показати, як співвідносяться партійні еліти з кожним із цих різновидів елементів державотворчих процесів.

Аналіз публікацій. Еліти протягом тривалого періоду часу перебувають у центрі дослідницької уваги, особливо протягом останніх кількох десятиліть. Упродовж цих десятиліть еліти зазнають значних структурних і функціональних змін. Інтенсивна динаміка цих змін, їх трансформація і привертає увагу дослідників.

На проблеми трансформації еліт у перехідних суспільствах було звернено багато уваги у вітчизняній та зарубіжній західній науці. Її аналізували З.Бжезинський, Р.Даль, М.Макфол, У.Ростоу, Д.Хіглі, В.Бане, М.Котта, Х.Бест, Ф.Шміттер, У.Хоффман-Ланге, А.Пшеворський. Досліджуючи процеси трансформації еліт у періоди переходу від недемократичних режимів до демократії, слід відмітити те, що в багатьох авторів приділяється увага процесу вибору елітою правильної стратегії і тактичних прийомів демократичних змін [4–6]. Констатується, що на пострадянському просторі фактично відбулася зміна еліти за формою без суттєвої її змістової трансформації (партократична змінилась на псевдodemократичну), показано протиріччя в системі формування та функціонування еліт, неможливість якісної спадкоємності владних еліт [7]. Також зауважено, що на основі старого стереотипу, будучи у верховній владі, важко ставити питання щодо концептуальних сценаріїв подальшого розвитку.

Українські дослідники також достатньо уваги приділяють означеній тематиці. Так, А.Пахарев, Ф.Рудич, Л.Кочубей вважають, що українська еліта умовна, формальна та псевдомасштабна. Л.Мандзій, В.Олещенко, Н.Попадюк запропонували поетапні відображення трансформації за характерними ознаками, властивими цим періодам. Також звертається увага на недостатню якість формування елітних підрозділів (через нечіткість визначення ознак узагальнення не достатньо конкретні) [8–13].

С.Наумкина, Л.Козловська відмічають, що у владі стався перехід від радянської контреліти та неономенклатурного чиновництва у владні структури з ознаками клановості та достатньо низьким професійним рівнем [14; 15].

Загальним є те, що немає чітких критеріїв оцінки ситуації, що складається в останні десятиріччя, звідси умовно відносні узагальнення.

Зміна еліт це процес, який потребує нових методологічних підходів та системних трансформацій.

Метою статті є аналіз та визначення поняття партійної еліти як категорії, дослідження сучасного соціального простору з позицій виділення в групі: стійкі держави, перехідні та ті, що формуються, із сучасного методологічного інструментарію, а також з'ясування співвідношення понять партійна еліта і сучасний соціальний простір (стійкі держави, перехідні та ті, що формуються).

Виклад основного матеріалу. З історії відомо, що особистості, які займались державними справами, державним будівництвом завжди вважались особливими і називались кращими.

В античні часи такі люди звалися аристократією (від грец. *aristos* – кращий, *krato* – тримати, влада), в останні сторіччя такі групи позначили терміном “еліта”. У латинській мові є слово “*eligere*” – вибирати, обрані, вибрані. У науковий термінологічний обіг для позначення кращої частини певних спільнот у соціумі термін “еліта” уведений порівняно недавно відомим соціологом В.Парето [16].

Термін “партія” походить від латинського *partis* (частина). Це об’єднання громадян, які відкрито висловлюють і відстоюють свої інтереси. Формування партій розпочалося наприкінці XVII ст. в Західній Європі та Північній Америці. Необхідність представництва інтересів широких верств населення привело до появ політичних партій. Як інституціональні структури політичних механізмів здобуття влади вони виникли в XIX ст. унаслідок розвитку парламентаризму, системи виборів та зародження демократичних традицій [17].

Спільно будь-яку справу розпочинають, коли є загальне розуміння ситуації всіма учасниками цієї справи, коли визначаються завдання і приймаються рішення. Розуміння ситуації формує перші і подальші кроки в реалізації поставлених загальних завдань, у нашому випадку – соціальному будівництві. Технологічною необхідною умовою на державному рівні є наявність інтелектуальної еліти, здатної виконувати функції, а саме, це постановка стратегічних завдань в обсязі, що сприймається широкими масами, розробка програми для реалізації поставлених завдань. Далі створюється передова команда, яка, озброївшись такими знаннями, просуває їх у широкі маси. Цю передову команду ми будемо називати сучасною партією.

За загальної сукупності спільних рис у кожній партії є свої особливості, зумовлені факторами території та складом населення. На сьогодні партійна діяльність є легальною і найбільш прийнятною, мирною формою реалізації поставлених завдань і цілей на державному рівні.

Із позицій системних методів кожна система має свою ціль і діяльнісну компоненту, яка забезпечує досягнення цієї цілі. Такою компонентою, як діяльнісний інструмент, у сучасній формі громадських об’єднань є партія, що являє собою системний продукт у технології побудови соціальної системи (побудова держави). Без поставлених відповідних завдань, без чітко заявлених цілей і відповідно без передової команди, здатної їх реалізувати, важко очікувати системних змін. Партія виділяє зі своїх лав кращих, які і є партійною елітою.

Із позицій закономірностей системного розвитку кожна система в будь-який час перебуває в стані власної реалізації [18]. У кожній системі свій унікальний у часі процес реалізації, де присутні в обов’язковому порядку: фаза зростання, стаціонарний стан і фаза розпаду, що залежить від багатьох характерних особливостей, притаманних системі, і багатьох факторів, що впливають на неї. У фазі зростання відбувається розвиток та формування системи, після чого настає стаціонарний стан. Кожна система прагне до реалізації свого стаціонарного стану. Цей стан найбільш стійкий у будь-якій системі. Після фази стаціонарності система залежно від ресурсної спроможності може: перейти в подальший розвиток, тобто вийти в ієрархію, що означає участь у будівництві більш складної системи; підтримувати далі стаціонарний стан за наявності внутрішнього ресурсу; після вичерпання ресурсу перейти у фазу розпаду.

Після завершення фази стаціонарного стану в системі виникають кризові явища (зона Z). Ця зона має властивості перехідного періоду. У ній не функціонують жодні закономірності, крім можливості бути фізично реалізованими.

Із цих позицій можна проаналізувати стан сучасного соціального простору, а саме за прямими й опосередкованими ознаками та критеріями, такими, зокрема, як добробут громадян, зовнішньоекономічне сальдо і за багатьма іншими показниками в загальній сукупності, досить виразно визначити, які конкретні держави з усіх розглянутих перебувають в якій фазі системної реалізації, а звідси відповідно визначити результативність діяльності владних та партійних еліт, ефективність механізмів їх формування і співвідношення партійних еліт із формами державного розвитку.

Отже, у стаціонарному стані держава найбільш стійка, перебуває в стабільному режимі системного самоповторення, має ефективну економіку зі стійким позитивним зовнішньоекономічним сальдо та високим соціальним рівнем громадян. До таких стійких держав можна

віднести Фінляндію, Швецію, Норвегію, Німеччину, Францію, Італію (більшу частину ЄС), США, Ірландію, Австралію, Нову Зеландію. Це так звані держави “старого світу” з високим рівнем демократичних свобод, де політичний і економічний устрій забезпечує їм певну стабільність із гарантією на тривале існування.

У зоні Z утворюються перехідні державні форми. Можна з упевненістю стверджувати, що всі держави колишнього соціалістичного табору перебувають саме в цьому стані, коли старого вже немає (повернення неможливе), а нового ще немає, його потрібно створювати.

На відміну від стаціонарного стану, де все стабільно, повторюється і є можливість із достатньою ймовірністю скласти прогноз, будучи впевненим у його реалізації, у перехідній зоні необхідні нестандартні дії, які визначаються майбутніми цілями і ситуативною доцільністю. Такі дії можуть бути аргументовані сучасними знаннями і ясністю планів майбутнього соціального будівництва.

Головною характерною особливістю перехідного періоду є те, що він супроводжується зміною світоглядних стереотипів, що є необхідною умовою виходу з кризи з подальшим системним розвитком. У цьому стані відбувається пошук і визначення цілей, відповідно до яких задається подальший вектор державного будівництва.

Держави, які формуються, тобто ті, які створюються (зароджуються), пройшовши перехідний період, переходять у фазу розвитку. Це такий стан системи (проміжок часу), за якого відбувається процес соціального будівництва до виходу системи у фазу стаціонарності, тобто – закінченого будівництва стійкої держави. У таких держав уже визначені цілі, вектор розвитку, соціум зайнятий будівництвом. З огляду на стан справ у світі, присутність глобальної кризи, яка була заявлена на світовому рівні на міжнародних конференціях зі сталого розвитку, можна з упевненістю констатувати, що держав, які перебувають у стані сталого розвитку, немає. Тобто проблема не вирішена досі.

Усвідомлена і цілеспрямована діяльність неможлива без попереднього моделювання створюваних об’єктів [19]. Особливо це стосується соціальних об’єктів і явищ унаслідок їх високої абстрактної природи. Залежно від світоглядних та методологічних установок для одного і того самого об’єкта може бути представлено нескінченно велике число моделей, які тією чи іншою мірою будуть адекватні об’єкту в конкретних умовах. У реальній практиці число моделей і їх вигляд залежать від кількості і виду поставлених цілей, а також від способу і виду реалізації модельного еквівалента. Якщо ми як базовий інструментарій вибираємо системні методи, то наша державна модель – цілевизначений державний системний еквівалент. Звідси випливає питання, хто може і має право визначати цільове призначення моделі? Хто виступає замовником соціальної моделі?

Відповідь однозначна: замовник – народ, а виконавець у формі визначення мети і моделі майбутньої держави – еліта. Враховуючи відмінності, які існують усередині народу (територіальні, культурні, економічні), формуються суспільні громади, представниками яких є партії зі своєю елітою. Між ними існує міжпартійна боротьба у виборі стратегічних напрямів та форм їх досягнення.

Міжпартійна боротьба – це сума векторів цільової спрямованості, які утворюють консолідуючий сумарний вектор руху.

У стійкій державі міжпартійна боротьба за вибір головної мети відсутня. Усі об’єднані однією метою і зайняті соціальним будівництвом, лише у своїй боротьбі, уточнюючи завдання. Розбіжності, що виникають у цьому процесі, усуваються шляхом взаємодії у вигляді парламентських слухань та засідань, на конференціях і всіх міжпартійних заходах. Для забезпечення загального стійкого руху створені консервативні (за своєю суттю) партії, як наприклад, в Англії. Як баланс також існують ще дві партії, але ж не триста. Їх парламент переважно найбільш значною своєю частиною представлений трьома партіями. Решта, їх мала кількість (до 10%), мають незначний вплив, який майже співрозмірний із втратами, посилюючими для країни.

У перехідні кризові періоди виникає цільова невизначеність. Кількість можливих варіантів вибору цілей і напрямів руху прагне до нескінченного числа. При відсутності явних критеріїв у відборі це робить дуже важкою процедуру вибору конкретних цілей, що ускладнює зняття завдання невизначеності. Цільова невизначеність породжує боротьбу думок, що призводить до соціальної деструктивної діяльності. Як результат – відбувається боротьба між різними партіями за вибір мети і визначення з вектором соціального будівництва і відповідно вибір форми майбутньої держави.

За відсутності цілей, перебуваючи тривалий час у стані цільової невизначеності через обмеженість ресурсу, держава як система переходить у кризову фазу, що може призвести до розпаду. Неспроможність еліти (або її повна відсутність) провокує процеси розпаду і розвалу країни. Так гинули не тільки держави, а цілі цивілізації. Як приклад можна згадати цивілізації атлантів, інків, про які інформація реліктами доходить до наших днів.

У перехідному періоді напрям результуючого вектора залежить від сукупності потенційних інтелектуальних тенденцій і можливостей практичної реалізації всіх учасників політичного процесу, зацікавлених у соціальному будівництві. Цей потенціал є визначальним. У такі періоди, як правило, існує економічна і політична нестабільність, що перешкоджає проведенню конструктивних кроків. Першим кроком для вирішення завдання стабілізації є соціальний діалог, який може бути проведений на політичному рівні. Тільки в такому діалозі можна з'ясувати позиції всіх його учасників і прийти до спільного рішення, яке задовольнятиме всіх.

У цьому спільному рішенні повинні бути сформульовані загальні об'єднані, які задовольняють усіх, стратегічні цілі, завдання та основні напрями діяльності. Саме напрями, а не конкретні програми руху за обраними напрямками. Конкретизація – це наступний крок у розвитку проведеного діалогу.

Для того щоб діалог був успішним, необхідно виконати низку умов:

- можливість паритетної і рівноправної участі в діалозі для всіх присутніх;
- чітке розуміння своєї позиції (за темою діалогу) кожним з учасників і вміння її викласти за формою так, щоб вона була однозначно зрозуміла оточуючим;
- наявність концептуальної єдності, що дає змогу вирішувати завдання взаємного розуміння між усіма учасниками;
- здатність виділити головне і приймати стратегічні рішення;
- наявність кадрів, здатних вести діалог на необхідному методологічному, концептуальному і стратегічному рівнях.

Успішно виконувати перераховані вище умови здатні тільки підготовлені люди. Основною відмінною ознакою таких людей є наявність у них синтетичного мислення, що є на сьогодні великим дефіцитом. Цей недолік зумовлює і визначає фізичну нереалізуємість більшості соціально складних і державно важливих завдань. Зокрема, як ми вище зазначали, для того щоб побудувати державу, необхідно мати в суспільстві так звану державну еліту, під якою в сучасній практиці зазвичай мають на увазі інтелектуальну еліту, яка організована та об'єднана в партії, в яких основне завдання – державотворення.

У реальності функції інтелектуальної еліти результативно можуть виконувати тільки люди із синтетичним мисленням, і їх відсоток у суспільстві для його успішного існування й розвитку повинен бути не менше трьох відсотків. В іншому випадку ні діалогу, ні, тим більше практичної реалізації прийнятих рішень стратегічного рівня, виконати не вдасться, які б ресурси для цього не виділялися і які б програми для цього не розроблялися.

На нашу думку, в сучасній Україні число людей з синтетичним мисленням, здатних працювати на рівні генерації і узагальнення ідей, значно менше необхідних трьох відсотків, тому першим додатковим кроком, що дає змогу дотримати перераховані вище умови, а тим самим сприяти реалізації завдання політичного діалогу, є вирішення проблеми інтелектуалізації соціуму в цілому або хоча б на рівні того прошарку, який претендуватиме на роль високоінтелектуальної партійної еліти.

По суті, саме це завдання ставилося на міжнародній конференції в Ріо 92 про сталий розвиток – формування нового стереотипу мислення. За відсутності таких кадрів їх місце заповнюють люди, які не тільки не зможуть вирішувати завдання на стратегічному рівні, а й навіть не розумітимуть ці завдання в необхідному обсязі.

Як показують дослідження, без підготовки людей із таким новим мисленням вирішувати завдання сучасного державного будівництва принципово неможливо. У такій ситуації ці люди зможуть вирішувати тільки свої меркантильні, вузьковідомчі і кланові завдання, а на рівні стратегічних рішень стануть об'єктами маніпуляцій внутрішніх і зовнішніх суб'єктів. При цьому політичний діалог, необхідність в якому будуть розуміти всі, не здійсниться в необхідній якості і перетвориться у війну компроматів. Ця війна, що природно, не вирішить у такий період початкової стабілізації соціуму, а призведе лише до подальшого наростання конфлікту і поглиблення кризи. В психології відомий феномен підказки при вирішенні складних завдань. Під підказкою розуміється найрізноманітніший вплив, що надаються зі сторони свіжим поглядом або експериментатором. Після безуспішних спроб вирішити яке-небудь завдання людина залишає його, але через деякий час стикається з ним (випадково в житті або навмисно при дослідженнях), з ключем підказки, після чого досить легко приходиться до вирішення. Такі експерименти можна проводити приватно, щодо себе, але не в суспільних явищах. При прийнятті важливих рішень необхідні механізми контролю прийняття рішень (розробка законів) та контроль їх реалізації. З цього приводу, на нашу думку, роль такого контролю та підказок може виконувати двопалатний парламент. Це не різні види, а рознесення функцій – один працює, а інший страшує, але рухаються в один бік. Отже, забезпечення державотворення за однієї мети забезпечує цим більш стійке і ефективніше керівництво. Будують державу всі, але одні займаються практичною діяльністю, інші дивляться і контролюють з боку, але теж будують цю ж державу.

На превеликий жаль, у нас парламент всередині з різноспрямованими векторами. Ця різноспрямованість в більшій своїй частині діаметрально протилежна. Немає загального розуміння, тому взаємна підтримка відсутня. Опозиція створюється для того щоб розгромити тих, хто працює.

Двопалатний парламент як рекомендація за умови страхування – це знайти помилки, виправити і допомогти. Функціонально це свого роду гаряче резервування в системі, коли при функціональній неспроможності елементів системи виконувати життєво важливі функції, без зволікання включаються в процес виконання функцій допоміжні компоненти.

Висновки. Визначено поняття “партійна еліта” як категорія. Досліджено та проаналізовано з позицій системного аналізу сучасний соціальний простір та виділено базові складові цього об'єкта, а саме: стійкі держави (держави “старого світу”); перехідні, до яких ми відносимо Україну; ті, що формуються.

Показано, як співвідносяться між собою поняття “партійна еліта” і “сучасний соціальний простір” (стійкі держави, перехідні та ті, що формуються). Розглянуто та вказано більш акцентовано на роль партійної еліти у фазі перехідного періоду розвитку держави як системи та запропоновано конкретні першочергові кроки, що приведуть до проведення конструктивного суспільного політичного діалогу.

Перспективним є розгляд процесу формування кадрової підготовки фахівців із новим сучасним синтетичним мисленням (було поставлено завдання в Ріо 92), що є запорукою існування та розвитку на сучасному рівні процесів публічної політики в будівництві держави та управлінні нею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток (Системні маркетингові дослідження) : монографія / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – Київ : МАУП, 2005. – 492 с.
2. Bailey Kenneth D. Sociology and the New Systems Theory. Toward a Theoretical Synthesis / Kenneth D. Bailey. – New York : State University of New York, 1994. – 372 с.

3. Малюта А. Н. Гиперкомплексные динамические системы / А. Н. Малюта. – Львов : Вища школа, 1989. – 120 с.
4. Бжезинський З. Великі перетворення / Збігнев Бжезинський // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 5–14.
5. Хоффман-Ланге У. Еліти и демократизация: германский опыт / Урсула Хоффман-Ланге // СОЦИС. – 1996. – № 4. – С. 50–57.
6. Best H. Elites in Transition. Elite Research in Central and Eastern Europe / H. Best, U. Becker. – Opladen : Leske + Budrich, 1997. – P. 1–3.
7. Ледяев В. Г. Социология власти. Теория и опыт эмпирического исследования власти в городских сообществах / В. Г. Ледяев ; Нац. исслед. ун-т “Высш. шк. экономики”. – М. : Изд. дом “Высш. шк. экономики”, 2012. – 472 с.
8. Мандзій Л. Політичні еліти постсоціалістичних країн: проблеми методології дослідження / Л. Мандзій // Вісн. Львів. ун-ту. – Серія “Філософські науки”. – Львів, 2002. – Вип. 4. – С. 171–176.
9. Пахарев А. Політична еліта. Формальна. Справжня / А. Пахарев // Віче. – 1997. – № 11. – С. 3–14.
10. Рудич Ф. Правляча політична еліта України і синхронізація суспільства // XXI століття: альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія : [матеріали четвертої міжнар. наук.-теорет. конф., 26–27 трав. 2005 р., м. Київ] / Фелікс Рудич. – Київ : Фенікс, 2005. – Ч. 1. – С. 3–8.
11. Кочубей Л. Чому еліта безвідповідальна / Лариса Кочубей // Віче. – 2007. – № 12. – С. 26–28.
12. Пірен М. І. Сучасна управлінська еліта в Україні: якісні характеристики, шляхи та методи підготовки : монографія / М. І. Пірен ; за ред. М. І. Пірен, В. А. Ребкала. – Київ : УАДУ, 2003. – 180 с.
13. Олещенко В. М. Методологічні підходи аналізу еволюції політичних еліт в Україні [Електронний ресурс] / В. М. Олещенко. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=318>
14. Наумкіна С. Аналіз розвитку української політичної еліти у 1994–1999 роках / С. Наумкіна // Нова політика. – 1999. – № 6. – С. 33–37.
15. Козловська Л. В. Порівняльний аналіз формування української політичної еліти на зламних етапах ХХ століття : автореф. дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 “Політичні інститути та процеси” / Козловська Л. В. – Одеса, 2000. – 20 с.
16. Парето В. Компендиум по общей социологии / Вильфредо Парето; [науч. ред. пер. М. С. Ковалева] : 2-е изд. – М., 2008. – 576 с.
17. Гонюкова Л. Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Л. Гонюкова. – Київ : НАДУ, 2009. – 392 с.
18. Малюта А. Н. Закономерности системного развития / А. Н. Малюта. – Киев : Наук. думка, 1990. – 136 с.
19. Малюта А. Н. Инвариантное моделирование. Ч. 3 / А. Н. Малюта. – Чернигов : Северная звезда, 1999. – 120 с.

REFERENCES

1. Bilorus, O.H., Matseyko, Yu.M. (2005) Hlobal’na perspektyva i stalyy rozvytok (Systemni marketolohichni doslidzhennya): Monohrafiya, MAUP, Kyiv.
2. Bailey, Kenneth D. (1994) Sociology and the New Systems Theory. Toward a Theoretical Synthesis, State University of New York, New York.
3. Malyuta, A.N. (1989) Hyperkompleksnye dynamycheskiye systemy / A.N. Malyuta. – L’vov : “Vyshcha shkola”.
4. Bzhezyns’kyu, Z. (1994) Velyki peretvorennya. Politychna dumka № 3. 5–14.

5. Khoffman-Lanhe, U. (1996) Elity y demokratyzatsyya: hermanskyy opyt. SOTSYS. № 4. 50 – 57.
6. Best, H., Becker, U. (1997) Elites in Transition. Elite Research in Central and Eastern Europe. Opladen. Leske + Budrich. 1–3.
7. Ledyayev, V. H. (2012) Sotsyolohyya vlasty. Teoryya y opyt empyrycheskoho yssledovannya vlasty v horodskykh soobshchestvakh [Tekst]. Natsyonal'nyy yssledovatel'skyy unyversytet "Vysshaya shkola ekonomyky". Moskva. Yzdatel'skyy dom vysshey shkoly ekonomyky.
8. Mandziy, L. (2002) Politychni elity post-sotsialistychnykh krayin: problemy metodolohiyi doslidzhennya. Visnyk L'vivs'koho instytutu. Seriya filosof's'ki nauky. L'viv. Vyp.4. 171–176.
9. Pakharyev, A. (1997) Politychna elita. Formal'na. Spravzhnya. Viche. № 11. 3–14.
10. Rudych, F. (2005) Pravlyacha politychna elita Ukrayiny i synkhrinizatsiya suspil'stva // KhKhI stolittya: al'ternatyvni modeli rozvytku suspil'stva. Tretya svitova teoriya: [Materialy chetvertoyi mizhnarodnoyi naukovo-teoretychnoyi konferentsiyi 26 – 27 travnya 2005 Kyiv]. Kyiv. Feniks. Ch. 1. 3 – 8.
11. Kochubey, L. (2007) Chomu elita bezvidpovidal'na. Viche. № 12. 26–28.
12. Piren, M. I. (2003) Suchasna upravlins'ka elita v Ukrayini: yakisni kharakterystyky, shlyakhy ta metody pidhotovky: [monohrafiya]; za redaktsiyeyu M. I. Piren, V. A. Rebkala. Kyiv. NADU.
13. Oleshchenko, V. M. Metodolohichni pidkhody analizu evolyutsiyi politychnykh elit v Ukrayini [Elektronnyy resurs] / Rezhym dostupu do statti: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=318>.
14. Naumkina, S. (1999) Analiz rozvytku ukrayins'koyi politychnoyi elity u 1994–1999 rokakh. Nova polityka. № 6. 33–37.
15. Kozlovs'ka, L. V. (2000) Porivnyal'nyy analiz formuvannya ukrayins'koyi politychnoyi elity na zlamnykh etapakh XX stolittya: avtoreferat dysertatsyy na zdobuttya naukovooho stupenya kandydata politychnykh nauk. 23.00.02 "Politychni instytuty ta protsesy". Odesa.
16. Pareto, V. (2008) Kompendyum po obshchey sotsyolohyy. Moskva. 2-e yzd.
17. Honyukova, L. (2009) Politychni partiyyi yak instytut derzhavnoyi polityky ta upravlinnya: teoretyko-metodolohichnyy analiz. Monohrafiya. Kyiv. NADU.
18. Malyuta, A.N. (1990) Zakonomernosty systemnoho rozvytya. Kyev. Naukova dumka.
19. Malyuta, A.N. (1999) Ynvaryantnoe modelyrovanye ch.3. Chernyov. Severnaya zvezda.

SUMMARY

Problem definition in general terms. Shaft decrease in management efficiency in Ukraine is conditioned not only by global crisis but also by professional qualifications of elites and processes that affect their formation and functioning. Person who come to power do not have necessary management knowledge and skills.

On the background of weak theoretical training, there is no practical experience of social activity. This is particularly the case in systematic analytical study of these processes, taking into account hierarchical regularities of complex systems. Failure to comply with hierarchy laws and non-conformity of the qualification level to formal status lead to a sharp decline in the quality of management with the subsequent disruption of the whole social system until its complete destruction.

The solution of modern issues of social building with the use of old tools becomes increasingly complex. Therefore, there is need in new methods suitable for analysis and description of complex social objects and events. This study is based on innovative methods of systematic analysis that provides for the determination of basic components of this object (by studying modern social environment): stable states, transitional states, other states that undergo formation process etc. The main task of this study is to show the relationships between party elite and each element of state-forming processes.

Analysis of recent researches and publications. National and foreign western science focuses on elite transformation issues in transition societies. It should be noted that most authors pay much at-

tention to the process of election of correct strategy and tactics of democratic changes by elites. Many scientists state that in post-soviet state elites have been changed without their substantive transformation. The absence of distinct criteria for evaluation of situation for the last decades is common for all post-soviet countries.

Change of elites is a process that requires new methodological approaches and systematic changes.

Setting objectives of the article. Analysis and determination of party elites as a category and study of social environment by separate into groups: stable states, transitional states, other states that undergo formation process, from modern methodological tools. The object of this article is to define the interrelation of the following notions: party elite and modern social environment (stable states, transitional states and state that underwent formation process).

Basic materials presentation. Party is a union of citizens that openly express and promote their interests. Today, party activity is legal and preferable peaceful form of solution of set tasks and goals at governmental level. It is hard to implement systematic changes without respective tasks, determined goals and leading team. Party brings the best members to the fore. There members from party elite.

According to systematic development law, each system is in the state of own realization where the following elements are present: growing phase, social state and degradation state. Growing phase is associated with development and formation of the system, after which steady state takes place. This state is the most stable in any system. Then the system, depending on resource capacity, may switch to further development, i.e. enter the hierarchy, which means participation in building of more complex system; maintain steady state if internal resource is available; switch to deration state if exhausted.

The completion of steady state is associated with crisis in the set. Crisis zone has features of transition period. Any laws are not valid in such system except for the possibility for physical realization of one of three development paths: further development, i.e. enter into hierarchy; maintenance of steady state if the source is available; system decline.

In this light, the analysis of the state of modern social state allows determining system realization phases of these or that state, the efficiency of the activity of power and party elites and their the relations to state development forms.

In steady state, the state should be most stable. It is in stable mode of systematic self-transformation has efficient economy with steady positive external economic balance and high social level of citizens. Such countries are as follows: Finland, Sweden, Norway, Germany, France, Italy (most of the EU), USA, Ireland, Australia, New Zealand. They are 'Old World' countries that have high level of democratic freedoms, where the political and economic pattern ensures their certain stability and guarantees of long existence.

Transitional state forms are formed in crisis zones. All post-soviet states are in this state, when the old one is gone (no return is possible), but new one is absent and must be created. In the transition zone, nonstandard actions are required. These actions are determined by future goals and situational feasibility. Conscious and purposeful activity is impossible without preliminary modeling of objects to be created.

Inter-party struggle is a sum of vectors of focused targeting that create consolidating total movement vector.

In state stable, inter-party struggle for selection of major purpose is absent. All parties have common goal and deal with social building. They just specify tasks in their struggle. Available disagreements are removed by means of interaction in the form of parliament proceedings and hearings, conferences and all inter-party meetings.

In transitional crisis periods, the goal is uncertain. The number of possible options for choosing goals and directions goes to infinity. Goal uncertainty results in struggle of thoughts, which leads to social destructive activity. As a result, there is a struggle between different parties for the choice of

the goal, determination of the vector of social building and, respectively, the choice of the form of future state.

If goals are absent, the state, being in the state of goal uncertainty for a long time due to limitation of resources, moves to crisis phase that may result in dissolution.

In the transition period, the direction of the resulting vector depends on a set of potential intellectual tendencies and opportunities for the practical implementation of all participants of political process who are interested in social building. This potential is decisive. In such periods, as a rule, there is economic and political instability, which prevents the implementation of constructive steps. The first step towards solving the stabilization problem is social dialogue, which will be initiated at the political level. Only in such a dialogue, it is possible to determine the positions of all its participants and come to a joint decision that will satisfy everyone.

Conclusions. The notion of “party elite” is defined as a category. The modern social space has been explored and analyzed from the perspective of system analysis. The basic components of this object are allocated, namely: stable states (‘Old World’ states); transitional states, including Ukraine; states that undergo formation process.

It is shown how the notion of party elite and modern social space (stable states, transitional and emerging ones) are interrelated. This article has described and pointed out the role of the party elite in the phase of the transition period of state development as a system. The treatment of the process of formation of personnel training, which is precondition of existence and development of the public policy processes at the modern level in the building and management of the state, is a perspective one.